

Výskum religiozity – 40 %

Popis činnosti: Výskum religiozity je základný výskum, ktorého podstatnou súčasťou je monitorovanie religiozity v spoločnosti, zber, sumarizácia a sprístupnenie základných informácií o registrovaných a neregistrovaných náboženských spoločenstvách v SR a výskum implicitnej religiozity. V rámci analýzy pôsobenia náboženských smerov na Slovensku sa dôraz kladie najmä na štúdium spoločensky nebezpečných fenoménov, ochrany jednotlivca, rodiny a spoločnosti, na metodiku preventívnej činnosti a samotnú prevenciu, s čím súvisí informačná a konzultačná činnosť pre zainteresovanú odbornú i širokú verejnosť a poradenská činnosť pre klientov v súvislosti s negatívnym pôsobením náboženských skupín. Výstupom sú štúdie o vybraných aspektoch religiozity, konkrétna poradenská a prednášková činnosť, sprevádzanie, tvorba posudkov podľa aktuálnych potrieb. Súčasťou vytvorenia celkového obrazu je monitoring cirkevnopolitických udalostí v Slovenskej republike a vo svete, a zostavenie ich prehľadu, reflexia pôsobenia registrovaných cirkví a náboženských spoločností v SR i zahraničí (výstup – ročenka).

V roku 2008 sa výskum bude zameriavať na tieto témy:

Štatistické zisťovanie o cirkvách a náboženských spoločnostiach

V zmysle platnej legislatívy a pokynov MK SR bude pokračovať zber údajov prostredníctvom štatistického výkazu KULT 15-01 o cirkvách a náboženských spoločnostiach, oslovovanie spravodajských jednotiek, ich metodické usmerňovanie, vyhodnocovanie štatistických výkazov a predkladanie návrhov na optimalizáciu metodiky.

Náboženský extrémizmus a terorizmus

Zvláštna pozornosť bude venovaná úlohám vyplývajúcim z Národného akčného boja proti terorizmu, Koncepcie boja proti extrémizmu, Akčného plánu predchádzania všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie, ktoré v rámci úloh rezortu kultúry rieši ÚVŠC. Bude pokračovať činnosť zameraná na východiská pre prevenciu a predchádzanie nábožensky motivovaných extrémistických činov, štúdium náboženskej extrémistickej scény v SR i zahraničí a implikácie pre Slovensko. Štúdium medzináboženského dialógu ako odpovede na náboženský extrémizmus, spolupráca s jednotlivými cirkvami a náboženskými spoločnosťami v tejto oblasti. Ťažisko bude spočívať v spolupráci s PPZ SR a MV SR pri riešení konkrétnych prípadov, vzdelávaní vyšetrovateľov, ako aj v činnosti zameranej na prevenciu.

Nová a netradičná religiozita a kvázireligiozita

Zber materiálov pre vypracovanie a aktualizáciu komplexnej informácie o súčasnej duchovnej scéne na Slovensku; vzhľadom na spoločenské potreby a bezpečnosť sa bude venovať pozornosť hnutiam, ktoré prostredníctvom alternatívnych edukačných metód prenikajú do sústavy škôl v SR. Na základe konkrétnych potrieb MK SR a MV SR sa budú vypracúvať posudky v súvislosti s uplatňovaním práva na združovanie občanov v zmysle platnej legislatívy. Taktiež sa zintenzívni spolupráca s MŠ SR.

Čas trvania: stála činnosť

Zdôvodnenie: Ide o základný výskum, zber údajov. Dokumentačná, analytická, informačno-osvetová, prednášková, posudková, poradenská činnosť je hlavnou náplňou činnosti ÚVŠC, ako jedinej takto špecificky zameranej štátnej inštitúcie na nekonfesionálnej báze, s celoštátnou pôsobnosťou.

Užívatelia: MK SR, PPZ SR, MV SR a ďalšie ústredné orgány štátnej správy, organizácie v štátnom i neštátnom sektore, vysoké a stredné školy, metodické centrá, odborná i široká verejnosť.

Náklady na činnosť: 1 511 tis. Sk

Spôsob financovania činnosti: podrobnejšie v tabuľke k prílohe č. 1

Zodpovedný pracovník: M. Lojda

Odborná spolupráca – 20 %

Popis činnosti: Rozvíjanie odbornej spolupráce najmä prostredníctvom vedeckej činnosti – na národnej i medzinárodnej úrovni s odborníkmi a inštitúciami relevantného zamerania: získavanie informácií a kontaktov v zahraničí, odborné konzultácie, organizácia prednášok, seminárov, kolokvií a konferencií s účasťou odborníkov zo SR i zahraničia, prezentácia výskumu v príslušnej oblasti na medzinárodných fórach a odborných podujatiach, plnenie záväzkov plynúcich z členstva v medzinárodných organizáciách a práca v medzinárodných projektoch, odborné príspevky zahraničných expertov v domácich publikáciách. Prijatia zahraničných hostí v rámci domácich podujatí, tlmočenie a preklady, súvisiaca korešpondencia.
Predpokladané hlavné témy vedeckej činnosti v roku 2008:

Cirkvi a riešenie sociálnych problémov

Sociálna činnosť cirkví a náboženských spoločností je po roku 1989 významným prvkom pri riešení závažných problémov slovenskej spoločnosti. Cieľom je nájsť také mechanizmy podpory (predovšetkým zo strany štátu), takých charitatívnych, pastoračných aj iných aktivít cirkví a náboženských spoločností, ktoré napomôžu riešenie sociálnych problémov slovenskej spoločnosti. Nachádzanie oblastí a postupov, kde je činnosť cirkví a náboženských spoločností pre špecifickosť prostredia efektívnejšia ako činnosť iných subjektov (štátnych, mimovládnych a pod.). Zvláštna pozornosť bude venovaná aj problematike feminizácie chudoby a feminizácie špecifických sociálnych problémov v konotácii s religiozitou a činnosťou cirkví a náboženských spoločností.

Islamské náboženstvo a jeho vzťah k demokratickým hodnotám západnej spoločnosti

V rámci štúdia multikulturality a multireligiozity v globalizovanom svete bude zvýšená pozornosť venovaná islamu – v roku 2008 predovšetkým islamskému náboženstvu na Slovensku, a islamu v rámci slovenského edukačného systému.

Čas trvania: stála činnosť

Zdôvodnenie: Spolupráca s partnerskými organizáciami a inštitúciami príbuzného zamerania doma i v zahraničí (vzájomná výmena informácií, recipročná účasť na odborných podujatiach) patrí k základným činnostiam ústavu – získavanie informácií prostredníctvom vytvárania sietí spolupracovníkov – a je nevyhnutnou podmienkou pre získanie potrebných poznatkov a skúseností v oblasti vzťahov štátu a cirkví, ako aj v otázkach pôsobenia svetových náboženstiev i nových a netradičných náboženských hnutí.

Užívatelia: MK SR, účastníci špecifických expertných komisií, metodici, mediátori, odborníci z cirkví, ľudskoprávni aktivisti, médiá, internet, odborná verejnosť.

Náklady na činnosť: 756 tis. Sk

Spôsob financovania činnosti: podrobnejšie v tabuľke k prílohe č. 2

Zodpovedný pracovník: L. Grešková

Analýza vzťahov štátu a cirkví – 40 %

Popis činnosti: Ide o základný a aplikovaný výskum, zameraný na vývoj vzťahov štátu a cirkví v SR a vo svete, najmä v oblasti registrácie cirkví a náboženských spoločností ako špecifického nástroja štátov pri uplatňovaní cirkevnej politiky, ako aj ekonomického zabezpečenia cirkví a ich činnosti, najmä v súvislosti s ich podporou zo štátneho rozpočtu. Odborné výstupy venované variantom cirkevnej politiky v SR, v európskych krajinách a vo svete by mali slúžiť ako podklad pre výkon štátnej cirkevnej politiky v SR.

Témy odbornej činnosti na rok 2008 sú nasledovné:

Vzťah štátu a cirkví

Výskum zameraný na právne, politické, bezpečnostné, spoločenské aspekty vzťahu štátu a cirkví v SR a vo svete. Monitoring cirkevnopolitických udalostí a zostavenie ich prehľadu za predošlý rok, reflexia pôsobenia registrovaných cirkví a náboženských spoločností najmä v SR. Skúmanie špecifických aspektov náboženskej slobody – podľa aktuálnych potrieb zriaďovateľa. Získavanie relevantných informácií pre posudzovanie verejných úloh náboženstiev a vytváranie právnych rámcov pôsobenia náboženstiev v spoločnosti.

Zvláštna pozornosť bude venovaná zmluvným dokumentom medzi Slovenskou republikou a registrovanými cirkvami a náboženskými spoločnosťami a Svätou stolicou po roku 1999.

Cirkevný majetok a reštitúcie cirkevného majetku

Štúdium vyjadrenia prístupov štátov k cirkvám a náboženským spoločnostiam ako vlastníkom hnutel'ného i nehnuteľného majetku.

Reflexia historických skutočností v Slovenskej republike ako krajiny, v ktorej prebehla pozemková reforma a zoštátnenie cirkevného majetku a následne procesy usilujúce sa zmierniť majetkové krivdy spôsobené cirkvám prostredníctvom reštitúcií cirkevného majetku.

Čas trvania: stála činnosť

Zdôvodnenie: Výskum, prezentácia a zhodnotenie vývoja vzťahov štátu a cirkví, ako aj špecifických právnych inštitútov v rámci konfesnoprávných systémov, v historickej, spoločensko-politickej a kultúrnej retrospektíve a ich sprostredkovanie predovšetkým ústredným orgánom štátnej správy a ďalším štátnym organizáciám ako podklad pre legislatívne riešenie vzťahu štátu a cirkví v SR. Spočíva vo vedecko-výskumnej, dokumentačnej, analytickej, informačno-osvetovej, posudkovej a konzultačnej činnosti.

Užívatelia: ústredné orgány štátnej správy, spolupracujúce inštitúcie, vysoké školy, odborná a široká verejnosť.

Náklady na činnosť: 1 511 tis. Sk

Spôsob financovania činnosti: podrobnejšie v tabuľke k prílohe č. 3

Zodpovedný pracovník: M. Moravčíková